

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ФИЛОСОФИЯ ЖӘНЕ САЯСАТТАНУ ФАКУЛЬТЕТІ
ӘЛЕУМЕТТАНУ ЖӘНЕ ӘЛЕУМЕТТІК ЖҰМЫС КАФЕДРАСЫ

Факультеттің Ғылыми Кеңес мәжілісінде
Бекітілді
Факультет деканы

_____ Б.Б. Мейірбаев
№ 12 хаттама 26.06.2025 ж.

«БВ03101 – Әлеуметтану» 3 курс студенттеріне арналған
«Жастар әлеуметтануы» пәні бойынша
ЕМТИХАН БАҒДАРЛАМАСЫ
6 кредит, 3 курс, қазақ бөлімі, көктемгі семестр

Алматы, 2025

Пән бойынша қорытынды емтихан бағдарламасын дайындаған әлеуметтану және әлеуметтік жұмыс кафедрасының соц.ғ.к., профессор-ассистенті Д.Қ.Мамытканов

Әлеуметтану және әлеуметтік жұмыс кафедрасының мәжілісінде қарастырылған және ұсынылған

2025 жылғы «16» маусым, №11 хаттама

Кафедра меңгерушісі _____ Г.С.Әбдірайымова

Кіріспе

Пән бойынша қорытынды емтихан түрі – жазбаша (offline). Емтихан сұрақтары пән бойынша оқытылған дәріс, семинар және СӨЖ тапсырмаларының барысында құрастырылады. Емтиханға дайындық барысында курстың негізгі теориялық мазмұнын, терминология мен әдістерді де қайталау қажет. Емтихан өткізу ерекшеліктері: емтихан барысында студент емтихан сұрақтарына белгіленген кестеге сәкес, жазбаша жауып береді. Жоғары ажыратымдылықтағы бейнекамералары бар және дыбыс жазылатын аудиториялар мен дәріс залдарында offline режимінде өтеді.

Пәннің мақсаты: «Жастар әлеуметтануы» курсының мақсаты – студенттерді салалық әлеуметтану шеңберінде, ұрпақтар сабақтастығы мәселелері, жастарды тәрбиелеу мен әлеуметтендірудің өзекті мәселелері бойынша жастарды зерттеу үшін қажетті білімді қалыптастыру. Студенттерде қоғамдағы әлеуметтік мәселелерде зерттеуде толық әлеуметтанулық ғылыми негіздерді, әлеуметтік-гуманитарлық дүниетанымды қалыптастыру.

Оқыту нәтижелері:

Курсты оқу нәтижесі бойынша студент қабілетті болады:

- қазіргі жастардың негізгі сипаттамаларын анықтау: оның жас шектеулерін, психофизикалық және әлеуметтік даму ерекшеліктерін, жастардың негізгі топтарының әлеуметтік-құрылымдық ерекшеліктерін, олардың ішкі саралануын, қазіргі қазақстандық қоғамдағы жағдайын, жастар саласындағы негізгі проблемаларын анықтау
- жастар социологиясының теориялық тәсілдері мен категориялық аппаратын жастарды социологиялық зерттеу әдістемесін жасауда қолдану
- жас стратификациясымен байланысты қазақстандық қоғамның заманауи әлеуметтік-құқықтық және әлеуметтік-экономикалық мәселелерін талдау
- жастар топтарымен, мемлекеттік жастар саясатымен зерттеу және әлеуметтік-жобалық жұмыстардың ерекшеліктерін бағалау.
- Жастардың проблемалары бойынша жалпыланған қорытындылар мен социологиялық деректерді талдауды ұсыну, қажет болған жағдайда олардың нәтижелерін пайдалану бойынша ұсыныстар беру

Емтиханды өткізу формасы

СТАНДАРТТЫ ЕМТИХАН: ЖАЗБАША.

Жазбаша емтихан тапсыру процесі емтихан билетін автоматты түрде құруды қамтиды. Білім алушыға мәтінді берілген сұрақтар бойынша жазбаша жауап қалыптастыру қажет.

Оқытушы Univer АЖ (univer.kaznu.kz) сұраулығына пән бойынша әзірленген емтихан сұрақтарын жүктейді. Әр билет үш блокқа бөлінген сұрақтардан тұрады.

Бірінші блокқа оқыту объектісін білу мен түсінуді бағалайтын когнитивті (білімділік) құзыреттілік сұрақтары енеді. Бұл студенттердің оқыту аймағындағы алдыңғы қатарлы білімді түсіну мен білімін көрсету қабілетін қамтиды.

Екінші блокқа ақпаратты қолдану және талдау іскерлігін бағалайтын функционалдық құзыреттілікті анықтайтын сұрақтар кіреді. Бұл студенттердің зерттеу аймағындағы дәлелдерді қалыптастыру мен негіздеу және мәселелерді шешу арқылы өз білімін қолдана білуі және түсінуін қарастырады.

Үшінші блокқа ақпаратты синтездеу және бағалау іскерлігін анықтайтын жүйелік құзыреттілік мәселелері кіреді. Мұнда студенттердің пікірлерді дәлелдеу, эссе жазу, шығарма жазу қабілеттері бағаланады.

Пән бойынша қорытынды емтихан 15 апталық оқытудан кейін жүргізіледі. Емтихан түрі – жазбаша.

Емтиханға кіретін оқу тақырыптары: Қорытынды бақылау жазбаша түрде өтеді. Тақырыптың мазмұны жұмыстың барлық түрлерін қамтиды: дәрістер мен семинарлар тақырыптарын, сонымен қатар студенттің өзіндік жұмыстарына берілген тапсырмаларды.

1. Жастар туралы ғылымның теориялық және әдістемелік негіздері.
2. Жастар әлеуметтанулық білім жүйесінде. Жастар социологиясының пәні.
3. Жастардағы жалпылық пен ерекшеліктер.
4. Жастар қоғамның әлеуметтік құрылымында. Жастар, олардың қоғамдағы орны мен рөлі.
5. «Жастар» түсінігін айқындаудың алуан түрлі бағыттары.
6. Жастардың әлеуметтанулық мәнін айқындау. Жастар әлеуметтік-демографиялық топ ретінде.
7. Жасөспірімдік әлеуметтік мәселе ретінде. Жастарды зерттеудің негізгі бағыттары (әлеуметтік-психологиялық, психофизиологиялық, стратификациялық, қақтығыстық, рөлдік, интернационалистік және т.б.).
8. Аралас пәндер шеңберінде «жастар» түсінігін интерпретациялау. Жастар түсінігінің социологиялық бағыты.
9. Жастар мәселесі бойынша теориялық тұжырымдамаларды талдау.
10. Психоаналитикалық бағыт. З.Фрейд және неофрейдизм. Э.Эриксонның эпигенетикалық қағидасы. Р.Бенедикт «әлеуметтік мінез» туралы.
11. Ш.Айзенштадтың жастардың мәртебелік-рөлдік тұжырымдамасы.
12. Мәдениеттанулық бағыт. К.Мангеймнің әлеуметтік мұрагерлік теориясы.
13. М.Мидтің мәдениеттанулық концепциясы.
14. Ұрпақ – әлеуметтік-жастық категория.
15. Ұрпақ әлеуметтік-тарихи құбылыс ретінде.
16. Ұрпақ мәселесіне әлеуметтанулық бағыттар. Тарихи ұрпақ: К.Маннгейм тұжырымдамасы.
17. Ұрпақ санасындағы «Уақыт рухы» (Дж. Ортега-и-Гассет).
18. Ұрпақтың биографиясы (Л. Розенмайер). Ұрпақты зерттеудің эмпирикалық бағыттары. Х.Беккер көрсеткіштері. М.Мид ұстанымы. Ұрпақ сабақтастығы мәдениет диалогы ретінде.

Пайдаланған әдебиеттер

Оқу әдебиеттері:

- 1.Омельченко Е. Л. Вместо введения. 25 лет молодежных исследований: глобальные имена — локальные тренды // В кн.: Молодежь в городе: культуры, сцены и солидарности / Сост.: Е. Л. Омельченко; науч. ред.: Е. Л. Омельченко. М.: Издательский дом НИУ ВШЭ, 2020.
- 2.Омельченко Е. Л., Поляков С. И. Концепт культурной сцены как теоретическая перспектива и инструмент анализа городских молодежных сообществ // В кн.: Молодежь в городе: культуры, сцены и солидарности / Сост.: Е. Л. Омельченко; науч. ред.: Е. Л. Омельченко. М.: Издательский дом НИУ ВШЭ, 2020. Гл. 2. С. 92-109.
- 3.Омельченко. М. Издательский дом НИУ ВШЭ, 2020. Гл. 2. С. 92-109.
4. Молодежь в городе: культуры, сцены и солидарности / Сост.: Е. Л. Омельченко; науч. ред.: Е. Л. Омельченко. М.: Издательский дом НИУ ВШЭ, 2020.
4. Demos, J., & Demos, V. (1969). Adolescence in historical perspective. *Journal of Marriage and Family*, 31, 632-638. Arnett, J. J. (1999). Adolescent storm and stress, reconsidered. *American Psychologist*, 54, 317

Қосымша:

1. Россия и Китай: молодёжь XXI века [монография]/ отв. редакторы: М.К. Горшков, Ли Чунлинь, З.Т. Голенкова, П.М. Козырева. —М. Новый хронограф, 2014. — 424 с.
2. Randolph S. Bourne, "Youth," from the Atlantic Monthly, 1912.
3. Gary Schwartz and Don Merten. "The language of adolescence: An anthropological approach to the youth culture." American Journal of Sociology (1967): 453-468.
4. David Matza "Subterranean traditions of youth." The Annals of the American Academy of Political and Social Science 338.1 (1961): 102-118.

Ғаламтор ресурстары:

1. <http://elibrary.kaznu.kz/ru>
2. <http://www.worldvaluessurvey.org>

БАҒАЛАУ САЯСАТЫ

Емтихан билеті 3 сұрақтан, Функционалды және жүйелік тапсырмалардан тұрады. Жазбаша жұмыс үшін ең жоғары баға-100 балл.

Білім алушының жауабының толықтығын ескере отырып, қойылған бағалардың неғұрлым жалпы сипаттамасын көрсететін бағалаудың негіздемелік шкаласы кестеде келтірілген:

Дәстүрлі жүйе бойынша бағалау	Әріптік бойынша бағалау	жүйе %мазмұны	Білім алушылардың білімін бағалау критерийлері
Өте жақсы	A	95-100	Студент пән туралы білімді оқу бағдарламасының толық көлемінде біледі, пәнді терең түсінеді; өз бетінше, логикалық дәйектілікпен және билеттің барлық сұрақтарына толық жауап береді, сонымен бірге ең маңыздысын атап көрсетеді; зерттелген материалды талдай, салыстыра, жіктей, қорытындылай, нақтылай және жүйелей алады, ондағы ең бастысы - себеп - салдарлық байланыстар орнатуды біледі; жауаптарды нақты қалыптастырады, күрделілігі жоғары ситуациялық және шығармашылық міндеттерді шешеді; практикалық қызмет үшін қажетті негізгі әдебиеттермен, логикамен, стратегиямен және академиялық жазу форматтарымен жақсы таныс; пәннің теориялық аспектілерін практикалық міндеттермен байланыстырады; академиялық жазудың негізгі принциптері мен құралдарын біледі.
	A -	90-94	
Жақсы	B+	85-89	Студент пәннің білімін бағдарламаның толық көлемінде біледі (тек кейбір, әсіресе күрделі бөлімдерде білімнің кемшіліктері бар); билет сұрақтарына дербес және ішінара толық жауап береді; әрқашан ең маңыздысын бөліп көрсетпейді, сонымен бірге жауаптарда елеулі қателіктер жібермейді; жеңіл және орташа ауырлықтағы ситуациялық және шығармашылық міндеттерді шеше алады; билет сұрақтарына толық жауап бере алады ғылыми стильдің ерекшеліктерін, академиялық жазудың логикасы мен форматын
	B	80-84	
	B-	75-79	
	C+	70-74	

			көлемде түсіндіру және бағалау, міндетті минимумнан асады.
Қанағаттанарлық	C	65-69	Студент пән бойынша негізгі білімге ие; тәуелсіз жауаптарда қиындықтар туғызады, дұрыс емес тұжырымдармен жұмыс істейді
	C-	60-64	
	D+	55-59	жауаптар процесінде сұрақтардың мәні бойынша қателіктер жіберіледі; тек ең жеңіл мәселелерді шеше алады; иелік етеді академиялық жазу теориясы мен практикасының міндетті минимумы ғана.
	D	50-54	
Қанағаттанарлықсыз	FX	25-49	Студент пән бойынша міндетті минималды білімді игерген жоқ; билет сұрақтарына жауап бере алмайды.
	F	0-24	

СТАНДАРТТЫ ЕМТИХАН: ЖАЗБА
ҚОРЫТЫНДЫ БАҚЫЛАУДЫ КРИТЕРИАЛДЫ БАҒАЛАУ РУБРИКАТОРЫ
(стандартты ауызша / жазбаша нысандар үшін)

Пән: _____. **Форма:** ___жазбаша_____

№	Бағл Критерийі	ДЕСКРИПТОРЛАР				
		«Өте жақсы»	«Жақсы»	«Қанағаттанарлық»	«Қанағаттанарлықсыз»	
		90-100 %	70-89%	50-69%	25-49%	0-24%

1 сұрақ	Өлеуметтану тарихының негізгі мектептері мен теориялары туралы білімін көрсету	Жауап толық, негізгі мектептер мен бағыттар (позитивизм, органикалық мектеп, марксизм, құрылымдық функционализм және т.б.) жүйелі сипатталған. Терминдер мен ұғымдар дұрыс қолданылған, әдебиетке нақты сілтеме жасалған	Жауапта тақырыптың негізгі мектептері мен бағыттары қамтылған, дәлелдер бар, бірақ қосымша әдебиеттер жеткіліксіз	Жауап толық емес, негізгі мектептер үстірт берілген, кейбір терминдер дұрыс қолданылмаған	Жауап көлемі аз, негізгі мектептер мен теориялар аталғанымен мазмұн ашылмаған, әдебиет қолданылмай аған	Жауап сұраққа сәйкес келмейді, теориялар мен мектептер дұрыс көрсетілмеген
--------------------------	--	--	---	---	---	--

		Жауап тарихи кезеңдерге сәйкес					
2 кри тер ийі	Әлеуметт ану теориялар ын тарихи кезеңдерм ен байланыс тырып қолдану	теорияларды дұрыс қолдануды, олардың дамуы мен ықпалын жоғары деңгейде көрсетеді	Жауапта теорияларды тарихи кезеңдерге сәйкестендіру бар, бірақ толық емес	Жауапта теория мен тарих арасындағы байланыс әлсіз, нақты мысалдар жоқ	Жауапта теориялард ы қолдану қателері көп, байланыс жасалмаған	Жауапта тарихи кезеңдерм ен байланыс мүлдем жоқ	
3 кри тер ийі	– Әлеуметт ану тарихына қатысты заманауи талдау мен тұжырым жасау	– мектептерді қазіргі әлеуметтік құбылыстармен байланыстыр ып, сын тұрғысынан бағалау жасалған	Жауапта қазіргі әлеуметтік құбылыстармен байланыс бар, бірақ талдау толық емес	Жауапта тарихи мектептерге қысқаша сипаттама ғана берілген, заманауи байланыс жасалмаған	Жауап сыни талдауды қамтымайды, тек мазмұндау бар	Жауап толық сәйкес келмейді, сыни тұрғыдан талдау жоқ	
1 кри тер ийі	– Негізгі әлеуметта нушылық идеялард ы салыстыр у және бағалау	– Маркс, М. Вебер, Э. Дюркгейм, Г. Спенсер т.б.) көзқарастары салыстырылы п, ұқсастықтары мен айырмашылы қтары анық көрсетілген	Жауапта ойшылдардың идеялары дұрыс берілген, бірақ салыстыру толық емес	Жауапта ойшылдардың идеялары қысқаша берілген, салыстыру үстірт	Жауапта ойшылдард ың идеялары толық ашылмаған , салыстыру жоқ	Жауапта ойшылда рдың идеялары қате берілген немесе мүлдем жоқ	
2 кри тер ийі	– Әлеуметт анулық теориялар ды талдау және қолдану шектеуле рін көрсету	Жауап логикалық әрі дәлелді, теориялардың мүмкіндіктері мен шектеулері анық талданған	Жауапта теориялардың мүмкіндіктері мен шектеулері берілген, бірақ жеткілікті дәлелденбеген	Жауап тек сипаттамалық деңгейде, талдау әлсіз	Жауапта теориялард ың қолданылу мүмкіндікт ері нақты көрсетілме ген	Жауап сұраққа сәйкес келмейді, теориялар қате түсіндіріл ген	
3 кри	– Әлеуметт ану	Жауапта теорияларды	Жауапта ұсыныстар бар,	Жауапта жалпы қорытындылар	Жауапта ұсыныстар	Жауапта ұсыныс	

тер	тарихын	дамытуға	бірақ олар толық	бар, бірақ	мардымсыз та,
ийі	дамытуда	қатысты	негізделмеген	ұсыныстар	, ғылыми қорытынд
–	ғы	негізделген		жеткіліксіз	негізсіз ы да жоқ
	ұсыныста	ұсыныстар			
	р мен	мен			
	қорытынд	қорытындыла			
	ы жасау	р бар			

Емтихан билеттері 3 сұрақтан тұрады. Дұрыс орындалған тапсырмалар үшін ең көбі-100 балл, оның ішінде бірінші сұраққа – 30 балл, екінші сұраққа-30 балл, үшінші сұраққа - 40 балл.

Есептеу кезінде алынған пайызға сүйене отырып, біз бағаны бағалау шкаласымен салыстыра аламыз.

72 балл 70 балдан 89 балға дейін, бұл бағалау шкаласына сәйкес «**Жақсы**» санатына сәйкес келеді.

Осылайша, осы есептеуде жоба дәстүрлі бағалау шкаласы мен ECTS-ге ауыстыра отырып, білім алушылардың оқу жетістіктерін есепке алуды бағалаудың балдық-рейтингтік әріптік жүйесіне сәйкес «**Жақсы**», **72 балға** бағаланатын болады.

Декан

Мейрбаев Б.Б

Кафедра меңгерушісі

Абдирайымова Г.С.

Дәріскер

Мамытқанов Д.Қ.